

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 8 § mentalvårdslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Det föreslås att mentalvårdslagens stadgande om förutsättningarna för beslut om vård oberoende av patientens vilja ändras i fråga om vård av minderåriga så att det bättre motsvarar konventionen om barnets rättigheter.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläget och de föreslagna ändringarna

I 8 § mentalvårdslagen (1116/90), som trädde i kraft vid ingången av år 1991, ingår stadganden om psykiatrisk sjukhusvård som ges oberoende av patientens vilja även i fråga om minderåriga. Med stöd av 1 mom. kan en person meddelas beslut om psykiatrisk sjukhusvård om han på grund av mentalsjukdom är i behov av vård på det sätt som förutsätts i momentet. Med stöd av 2 mom. kan en minderårig även meddelas beslut om psykiatrisk sjukhusvård om han på grund av allvarliga mentala störningar är i behov av vård enligt samma förutsättningar. En minderårig som vårdas med stöd av det sistnämnda momentet får hållas endast på avdelningar som är avsedda för minderåriga. Enligt mentalvårdsförordningen (1247/90) avses med de avdelningar som nämns i 8 § 2 mom. mentalvårdslagen sådana sjukhusenheter som ger barn- eller ungdomspsykiatrisk vård. Skyldigheten att vårda minderåriga endast på avdelningar som är avsedda för minderåriga gäller enligt ordalydelsen i mentalvårdslagen inte sådana fall där en minderårig med stöd av 8 § 1 mom. har meddelats beslut om psykiatrisk sjukhusvård oberoende av sin vilja.

I Finland finns 409 bäddplatser på avdelningar som är avsedda för minderåriga. Av dessa är 285 barnpsykiatriska och 124 ungdomspsykiatriska bäddplatser. För närvarande har vården vid enheterna för minderåriga nästan uteslutande baserat sig på patientens fria vilja. Det har ansetts att vård oberoende av patientens vilja ankommer på enheter som vårdar vuxna.

Under år 1991 har drygt 60 personer under 18 år fått psykiatrisk sjukhusvård enligt 8 § mentalvårdslagen, drygt hälften på basis av mentalsjukdom och knappt hälften på basis av allvarliga mentala störningar. När det gäller minderåriga underställs vårdbesluten alltid länsrätten. Under 1991 underställdes drygt 80 beslut länsrätterna.

Enligt Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (FördrS 60/91) skall speciellt ett frihetsberövat barn hållas åtskilt från vuxna, om det inte anses vara till barnets bästa att förfara annorlunda. Tillämpningen av 8 § mentalvårdslagen har just i fråga om minderåriga lämnat rum för tolkning, vilket beror på att ordalydelsen i lagen inte exakt motsvarar konventionen om barnets rättigheter. Praxis har vacklat, eftersom 8 § 2 mom. mentalvårdslagen endast hänvisar till minderåriga som på basis av allvarliga mentala störningar vårdas

oberoende av sin vilja. Uttrycket endast på avdelningar som är avsedda för minderåriga har även förorsakat tolkningssvårigheter. Artikel 37 punkt c i konventionen om barnets rättigheter innebär att alla frihetsberövade barn under 18 år skall hållas åtskilt från vuxna. Undantag är situationer då det anses vara förenligt med barnets bästa att förfara annorlunda.

Antalet minderåriga som får psykiatrisk sjukhusvård oberoende av sin vilja visar att det i enskilda sjukvårdsdistrikt kan gå långa tider då ingen minderårig får sådan vård. Å andra sidan har det visat sig att en betydande del av dessa patienter kan skötas tillsammans med andra minderåriga. Endast i vissa fall förutsätter vården en särskild vårdplats vid en sluten enhet.

Det föreslås att 8 § mentalvårdslagen ändras så att vården av minderåriga ordnas åtskilt från vuxna. Detta avser både sådana situationer då en minderårig på grund av mentalsjukdom har intagits för psykiatrisk sjukhusvård oberoende av sin vilja och sådana situationer då intagningen för vård har skett på basis av allvarliga mentala störningar. Detta innebär att vården av minderåriga i praktiken ordnas åtskilt från vuxna. Avkall på avskildheten kan göras endast om det är förenligt med barnets bästa. Vårdsynpunkter har en primär betydelse vid bedömningen. Vård av minderåriga oberoende av deras vilja behöver inte ordnas åtskilt från vården av andra minderåriga, om det inte

med avseende på vården är motiverat. Barnets vård bör även i övrigt ordnas i enlighet med konventionen om barnets rättigheter.

2. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar

Propositionen kommer enligt uppskattningar inte att ge upphov till merkostnader. Detta förutsätter dock i viss mån en omvärdering och samordning av psykiatriska tjänster.

Ett utvecklingsprojekt för mentalvårdstjänster för barn och unga samt barnskydd pågår vid social- och hälsovårdsministeriet. Enligt projektet bör psykiatrisk vård av de unga tilldelas resurser som kunde fås genom att de nuvarande resurserna för psykiatrisk sjukhusvård av vuxna inriktas på vård av de unga samt genom att samarbetet, arbetsfördelningen och nivåstruktureringen förbättras i fråga om tjänster för barn och unga inom social- och hälsovården.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

L a g

om ändring av 8 § mentalvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 8 § 2 mom. mentalvårdslagen av den 14 december 1990 (1116/90) samt
fogas till 8 § ett nytt 3 mom. som följer:

8 §

Förutsättningarna för beslut om vård

En minderårig kan oberoende av sin vilja meddelas beslut om psykiatrisk sjukhusvård även om han på grund av allvarliga mentala störningar har ett sådant behov av vård att hans sjukdom väsentligt skulle förvärras eller hans eller andras hälsa eller säkerhet allvarligt skulle äventyras, om han inte får vård och inga andra mentalvårdstjänster är lämpliga.

Vården av en minderårig som vårdas med stöd av 1 och 2 mom. skall ordnas vid en enhet som har förutsättningar och beredskap att vårda honom. En minderårig skall vårdas åtskilt från vuxna, om det inte anses vara förentligt med den minderåriges bästa att förfara på något annat sätt.

Denna lag träder i kraft den
199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 12 juni 1992

Vid förfall för Republikens President

Statsminister

ESKO AHO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

Lag

om ändring av 8 § mentalvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 8 § 2 mom. mentalvårdslagen av den 14 december 1990 (1116/90) samt fogas till 8 § ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Förutsättningarna för beslut om vård

En minderårig kan oberoende av sin vilja meddelas beslut om psykiatrisk sjukhusvård även om han på grund av allvarliga mentala störningar har ett sådant behov av vård att hans sjukdom väsentligt skulle förvärras eller hans eller andras hälsa eller säkerhet allvarligt skulle äventyras, om han inte får vård och inga andra mentalvårdstjänster är lämpliga. *En minderårig som vårdas med stöd av detta moment får endast hållas på avdelningar som är avsedda för minderåriga.*

En minderårig kan oberoende av sin vilja meddelas beslut om psykiatrisk sjukhusvård även om han på grund av allvarliga mentala störningar har ett sådant behov av vård att hans sjukdom väsentligt skulle förvärras eller hans eller andras hälsa eller säkerhet allvarligt skulle äventyras, om han inte får vård och inga andra mentalvårdstjänster är lämpliga.

Vården av en minderårig som vårdas med stöd av 1 och 2 mom. skall ordnas vid en enhet som har förutsättningar och beredskap att vårda honom. En minderårig skall vårdas åtskilt från vuxna, om det inte anses vara förentligt med den minderåriges bästa att förfara på något annat sätt.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.